

4. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/69-6-15>

УДК 339.9.01

Завгородній А.В.

кандидат фізико-математичних наук, доцент,
завідувач кафедри економіки та інформаційних технологій,
Миколаївський міжрегіональний інститут розвитку людини вищого навчального закладу
«Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Zavhorodnii Andrii

Mykolayiv Interregional Institute for the Development
of Human Rights of the Higher Educational Institution
«Open International University of Human Development «Ukraine»

ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ЧИННИК АКТИВІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРОПРОМИСЛОВОЇ СФЕРИ

У статті розглянуто можливість разом із використанням уже відомих заходів, які є стимулами до економічного зростання агропродовольчого виробництва, використання стратегії розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств агропромислової сфери, яка повинна передбачати нові додаткові цільові заходи підтримки з боку держави. Виявлено, що надходження іноземних інвестицій поліпшує стан і результативність аграрної сфери, сприяє залученню інноваційних технологій, поліпшенню якості продукції, зберігання продуктів сільського господарства та використання ресурсів, насиченості внутрішнього ринку високоякісним продовольством, створенню нових робочих місць, нарощуванню експортного потенціалу, налагодженню економічних зв'язків між господарюючими суб'єктами. Розглянуто основні переваги, що можуть дати інвестиції. Визначено, що на інвестиції в сільському господарстві впливають внутрішні та зовнішні чинники. Проведено характеристику внутрішніх та зовнішніх чинників.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, інвестиції, чинники, агропромислова сфера, економічні зв'язки.

Постановка проблеми. На сучасному етапі економічного розвитку агропромисловий сектор України є однією з найважливіших ланок економічних систем більшості країн світу з ринковою економікою. Він розвивається в умовах високої енергетичної забезпеченості, застосування широкого спектра агротехнічних прийомів, екологізації на основі використання сучасних енерго- та природозберігаючих технологій, методів і способів меліорації та хімізації.

Важливу роль у забезпеченні позитивних результатів її функціонування відіграють саме інвестиції. Вони є головним джерелом технічного оснащення аграрних підприємств і освоєння нових технологій, формування виробничого потенціалу, основним механізмом реалізації стратегічних цілей економічного розвитку. Разом із тим розвиток інвестиційної діяльності в останні роки супроводжується низкою проблем.

Разом із використанням уже відомих заходів, які є стимулами до економічного зростання агропродовольчого виробництва, стратегія розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств агропромислової сфери повинна передбачати новіші додаткові цільові заходи підтримки з боку держави. Це заходи із залучення інвестицій на технічне переозброєння і модернізацію виробництва, на реалізацію перспективних інвестиційних та виробничих проектів стратегічного та державного значення на базі розвитку приватно-державного партнерства. Це дає широку можливість збільшити масштаби впровадження прогресивних наукоємних технологій, забезпечити більш високі темпи росту обсягів продукції, у тому числі й інноваційної, підвищити обсяг експорту агропродовольчої продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізу зовнішньоекономічної діяльності та інвестиційних

процесів присвятили своїй праці такі вчені, як: Г. Дроздова, Ю. Козак, Н. Притула, О. Єрмакова, М. Рубіш, М. Суржиков, Г. Козлова, Е. Прушківська, Ю. Шишова, Р.С. Зубков, Р.М. Скупський, О. Пирог, А. Зацепило, Н. Павленчик, О. Процевят, Р. Скриньковський, Л. Гарасим тощо. Серед найбільш значущих слід виділити роботи О. Амонії, В. Андрійчука, О. Бородіної, П. Гайдучького, В. Геєця, Р. Зубкова, С. Кваші, Л. Михайлової, Т. Осташко, Б. Пасхавера, О. Павлова, П. Саблука, С. Соколенко, Р. Скупського та ін. Разом із тим варто дослідити роль інвестиційних процесів як стратегічного чинника активізації зовнішньоекономічної діяльності агропромислової сфери.

Формування цілей статті. Мета статті – дослідити роль інвестиційних процесів як стратегічного чинника активізації зовнішньоекономічної діяльності агропромислової сфери.

Виклад основного матеріалу. Надходження іноземних інвестицій поліпшує стан і результативність аграрної сфери, сприяє залученню інноваційних технологій, поліпшенню якості переробки і зберігання продуктів сільського господарства та використання ресурсів, насиченості внутрішнього ринку високоякісним продовольством, створенню нових робочих місць, нарощуванню експортного потенціалу, налагодженню економічних зв'язків між господарюючими суб'єктами тощо [2].

Розглянемо основні переваги, які можуть дати інвестиції:

- сучасні технології виробництва та переробки сільськогосподарської продукції;
- прозорість ведення бізнесу;
- застосування міжнародних стандартів менеджменту, екологічної безпеки, охорони праці та якості продукції;
- нові робочі місця та зменшення рівня безробіття;
- додаткові податкові надходження.

На інвестиції в сільському господарстві впливають внутрішні та зовнішні чинники. До внутрішніх чинників, що залежать від товаровиробників, належать: урожайність сільськогосподарських культур і продуктивність худоби; вибір об'єкта першочергових інвестицій; спеціалізація і концентрація виробництва; технологія виробництва основних видів продукції сільського господарства; характер інвестицій (довгострокові, короткострокові); рівень продуктивності праці та собівартість виробництва. На вказані чинники підприємець може впливати протягом виробничого процесу або планувати виробництво продукції й інвестиції на найближчу перспективу [4].

До зовнішніх чинників, що не залежать від товаровиробників, належать: світові та внутрішні ціни на сільськогосподарську продукцію і продукцію промислового виробництва; державна підтримка агровиробництва; процентна ставка на кредит; оподаткування агровиробництва; інфляційні процеси; сезонність виробництва сільськогосподарської продукції; внутрішній та експортний попит на продукцію.

Інвестиційні процеси є стратегічним чинником економічного росту та подальшої структурної перебудови

економічного механізму. Вони нерозривно зв'язані із сучасним науково-технічним прогресом, що працює як прискорювач процесів нагромадження капіталу та за допомогою якого йде постійне розширення попиту на сучасні інноваційні засоби виробництва. За масштабами інвестицій визначають і темпи нарощування виробничої потужності, процеси інтенсивного оновлення старого обладнання, рівень використання робочої сили до виробничих процесів, а звідси – і сукупний попит на новітні засоби виробництва, споживчі товари, послуги й темпи економічних процесів.

Сьогодні процес міжнародного руху капіталу тісно пов'язаний із поширенням досягнень у галузі НДДКР, менеджменту та технологій. Для країни вкладення капіталу будь-яке пряме іноземне інвестування являє собою потужне джерело капітальних вкладень у виробництво товарів та послуг, а також імпорт технологій, робочих місць, «ноу-хау», сучасних методів менеджменту та маркетингу; інколи внаслідок науково-технічної та виробничої кооперації воно забезпечує результативну інтеграцію національної економіки до світового господарства, призводить до створення конкурентного середовища [6].

За рахунок ПІІ приймаюча країна має можливість запозичувати новітні технології та сучасні методи управління. Навіть за незначних обсягів вони сприяють розповсюдженню інновацій, стимулюванню імітації, використанню сучасної ділової практики з розвинених країн та зростанню продуктивності праці.

Формування ефективної зовнішньоекономічної діяльності пов'язане з регіональними особливостями, які необхідно враховувати, реалізуючи зовнішньоекономічну політику держави. У нових зовнішніх і внутрішніх умовах практичні аспекти реалізації державної регіональної політики повинні бути співставлені із зовнішньоекономічною політикою держави, що стане запорукою розвитку ефективної зовнішньоекономічної політики регіонів; реалізація ефективної зовнішньоекономічної діяльності регіону можлива за умови визначення кожним регіоном своєї місії, яка допоможе збалансувати внутрішньорегіональні потреби та його роль у державі й за її межами (стратегія розвитку регіону), а також стимулювання використання зовнішньоекономічного потенціалу регіону, який складається з ресурсного, структурного та технологічного складників [3].

Реалізація стратегічних пріоритетів державної політики розвитку інвестиційної інфраструктури агропромислового виробництва пов'язана з формуванням системи, яка б являла собою сукупність відповідних інституційних елементів, поєднаних у вертикальному та горизонтальному вимірах із відповідними взаємозв'язками між ними та ресурсним забезпеченням. Створення такої комплексної, динамічної і структурно збалансованої системи спроможне достатньою мірою активізувати інвестиційні процеси, здатні забезпечити виробничо-технологічну модернізацію, розширення виробничих потужностей, підвищення ефективності, зміцнення конкурентоспроможності та

реалізацію економічного потенціалу агропромислового виробництва України [7].

Сучасний етап розвитку України характеризується значними позитивними змінами в напрямі більш широкої інтеграції з Європейським Союзом [6]. Одним із головних завдань при цьому є вдосконалення методологічних засад у сфері адміністративно-правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Це допоможе вирішити цілу низку практичних проблем, що в перспективі призведе до активізації важливих структурних змін в економіці держави, до формування відповідних умов для більш активного залучення економіки України в систему світового господарства, до створення стійкої рівноваги на внутрішньому ринку і в кінцевому підсумку наблизить соціально-економічний розвиток до рівня провідних держав. Окрім того, одним із важливих побічних результатів стане формування ефективного механізму захисту економічних інтересів країни у зовнішній торгівлі [4].

Адміністративно-правовий статус суб'єктів публічної адміністрації, які реалізують адміністративно-правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності (Кабінет Міністрів України, Національний банк, Міністерство економічного розвитку і торгівлі, Антимонопольний комітет, Державна фіскальна служба, Торгово-промислова палата, Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі), можна охарактеризувати через систему їхніх прав та обов'язків стосовно надання окремим суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності адміністративних послуг, контролю над їх зовнішньоекономіч-

ною активністю, застосування адміністративно-господарських санкцій за її порушення, сприяння експорту продукції вітчизняних виробників, проведення анти-субсидійних, антидемпінгових або ж спеціальних розслідувань й застосування відповідних компенсаційних, антидемпінгових або спеціальних заходів.

Висновки. Таким чином, динамічність та ефективність розвитку будь-якої системи багато в чому залежить від обсягів засобів, що спрямовуються на розширення наявних виробничих потужностей, їх реконструкцію на сучасному науково-технічному рівні, створення підприємств, які випускають продукцію з принципово новими споживчими властивостями. Сучасна економіка України гостро потребує капіталовкладень, нестача яких відчувається вже давно, а дефіцит щорічно зростає з великою швидкістю. Державний бюджет не в змозі забезпечити капітальні вкладення навіть для здійснення простого відтворення.

Позбутися диспропорцій в економіці та посилити керованість економічними процесами на рівні окремих регіонів можна лише за допомогою глибоких і обґрунтованих структурних перетворень із залученням відповідних інвестиційних коштів, зокрема значних зовнішніх фінансових ресурсів. На сучасному етапі розвитку національної економіки, окремих регіонів теоретичне осмислення вітчизняними вченими проблеми залучення іноземного капіталу в його різних формах, розроблення ефективних механізмів залучення на підприємства, особливо у формі прямих іноземних інвестицій, є актуальними і принципово важливими завданнями.

Список літератури:

1. Бетлій М.Г., Бородіна О.М. Аграрний сектор України на шляху до євроінтеграції. Ужгород : ІВА, 2006. 496 с.
2. Бородіна О.М., Прокопа І.В. Майбутнє сільського сектору України – від екстрактивного використання до інклюзивного розвитку. *Економіка України*. 2018. №№ 11–12. С. 104–121.
3. Єлісеєнко О.В., Скобелева Г.С. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку зовнішньої торгівлі України. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2014. № 4. С. 9–12.
4. Завгородній А.В. Тенденції розвитку зовнішньоекономічної діяльності Причорноморського регіону. *Вісник ХНАУ*. 2018. Вип. 4. С. 234–244.
5. Лопатинський Ю.М., Кифяк В.І. Розвиток аграрного сектору національної економіки на інституційних засадах : монографія. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2014. 248 с.
6. Павлов О.І. Агроподовольча сфера України як об'єкт національної безпеки. *Економіка АПК*. 2014. № 2. С. 89–97.
7. Скупський Р.М., Зубков Р.С. Моніторинг регіональних проблем розвитку інвестиційно-інноваційних процесів. *Вісник ХНАУ*. 2017. Вип. 4. С. 461–472.

References:

1. Betlii M. (2006). Ahrarnyi sektor Ukrainy na shliakhu do yevrointehratsii [The agricultural sector of Ukraine towards European integration]. O.M. Borodina (Ed.). Uzhgorod: IVA. [in Ukrainian].
2. Borodina, O.M. and Prokopa, I.V. (2018). Maybutnye sil's'koho sektoru Ukrayiny – vid ekstraktyvnoho vykorystannya do inklyuzyvnoho rozvytku [The future of the rural sector of Ukraine – from extractive use to inclusive development]. *Ekonomika Ukrainy*, vol. 11–12, pp. 104–121.
3. Yeliseyenko O.V., Skobelev G.S. (2014) Suchasnyj stan, problemy ta perspektyvy rozvytku zovnishnjoj torghivli Ukrainy [The current state, problems and prospects of development of foreign trade of Ukraine]. *Bulletin of Berdyansk University of Management and Business*, № 4. pp. 9–12.
4. Zavhorodnii A.V. (2018) Tendenciji rozvytku zovnishnjoekonomichnoji dijalnosti Prychornomors'koghho rehionu. [Trends in the development of foreign economic activity of the Black Sea region]. *KhNAU Bulletin. Collection of scientific works*. Vol. 4. pp. 234–244.

5. Lopatyns'kyj, Yu.M. and Kyfiak, V.I. (2014), Rozvytok ahrarnoho sektora natsional'noi ekonomiky na instytutsijnykh zasadakh [Development of the agrarian sector of the national economy on an institutional basis]. Chernivets'kyj nats. un-t, Chernivtsi, Ukraine.
6. Pavlov O.I. (2014) Ahropodovol'cha sfera Ukrainy yak ob'jekt natsional'noyi bezpeky [Agri-food sector of Ukraine as an object of national security]. The economy of agro-industrial complex, vol. 2, p. 97.
7. Skupsky R.M. and Zubkov R.S. (2017) Monitoryng rehional'nykh problem rozvytku investycijno-innovacijnykh procesiv [Monitoring of regional problems of development of investment and innovation processes]. KhNAU Bulletin. Collection of scientific works. Vol. 4. pp. 461–472.

ИНВЕСТИЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ КАК СТРАТЕГИЧЕСКИЙ ФАКТОР АКТИВИЗАЦИИ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В АГРОПРОМЫШЛЕННОЙ СФЕРЕ

В статье рассмотрена возможность вместе с использованием уже известных мер, которые являются стимулами к экономическому росту агропродовольственного производства, использование стратегии развития внешнеэкономической деятельности предприятий агропромышленной сферы, которая должна предусматривать новые дополнительные целевые меры поддержки со стороны государства. Выявлено, что поступления иностранных инвестиций улучшает состояние и результативность аграрной сферы, способствует привлечению инновационных технологий, улучшению качества переработки и хранения продуктов сельского хозяйства, использования ресурсов, насыщенности внутреннего рынка высококачественным продовольствием, созданию новых рабочих мест, наращиванию экспортного потенциала, налаживанию экономических связей между хозяйствующими субъектами. Рассмотрены основные преимущества, которые могут дать инвестиции. Определено, что на инвестиции в сельском хозяйстве влияют внутренние и внешние факторы. Проведена характеристика внутренних и внешних факторов.

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность, инвестиции, факторы, агропромышленная сфера, экономические связи.

INVESTMENT PROCESSES AS A STRATEGIC FACTOR OF ACTIVIZING FOREIGN ECONOMIC ACTIVITIES

The article considers the possibility, together with the use of already known measures, which stimulate the economic growth of agro-food production, the use of the strategy of development of foreign economic activity of enterprises of the agro-industrial sphere, which should provide for new additional targeted support measures from the state. It is revealed that, the inflow of foreign investments improves the state and efficiency of the agrarian sphere, promotes attraction of innovative technologies, improvement of quality of processing and storage of agricultural products, use of resources, saturation of the internal market with high-quality food, creation of new jobs, increase of economic value of export, between business entities. The main advantages that investment can give are considered. Investments in agriculture are determined to be influenced by internal and external factors. Characterization of internal and external factors is carried out. It is proved that investment processes are a strategic factor of economic growth and subsequent structural restructuring of the economic mechanism. It is determined that the formation of effective foreign economic activity is connected with regional peculiarities, which must be taken into account when implementing the foreign economic policy of the state. The implementation of the strategic priorities of the state policy for the development of the investment infrastructure of agro-industrial production is connected with the formation of a system that would be a set of relevant institutional elements, combined in vertical and horizontal dimensions with appropriate interrelations between them and the resource provision. It is determined that one of the main tasks at the same time is the improvement of methodological principles in the sphere of administrative and legal regulation of foreign economic activity. It will help to solve a number of practical problems, which in the future will lead to the activation of important structural changes in the economy of the state; creation of appropriate conditions for more active involvement of the Ukrainian economy in the world economy; creation of stable equal weight in the domestic market; and ultimately, bring socio-economic development closer to that of the leading powers. The administrative and legal status of public administration entities that implement administrative and legal regulation of foreign economic activity is determined.

Key words: foreign economic activity, investments, factors, agro-industrial sphere, economic relations.